

ARTISTI MAKSAA KILTISTI

Tekijänoikeuslaki ei kiellä kohtuuttomia sopimuksia

Teksti: Lottaliina Lehtinen, OTL

©iStockphoto.com/YinYang

Suomessa tehtyjen levytyssopimusten rojalattiehdot ovat usein kohtuuttomia. Toisinaan artisti ei levytyssopimuksen perusteella saa mitään korvausta sopimuksella luovuttamistaan oikeuksista eikä äänitteen valmistamiseksi tekemästään työstä.

Suomen tekijänoikeuslakia tulisi muuttaa siten, että se suojaisi paremmin levytyssopimuksen heikompaa osapuolta. Mallina voitaisiin käyttää Saksassa vuonna 2002 voimaan tullutta tekijänoikeuslain uudistusta.

Artikkeli perustuu Turun yliopistossa tänä syksynä valmistuneeseen lisensiaatintutkimukseen.

Tutkimukseni perusta luotiin vuonna 1999. Olin tuolloin oikeustieteen ylioppilas ja kesätöissä Muusikkojen liitossa. Olin toiminut studiomuusikkona turkulaisten artistien äänitteillä ja tekijänoikeuslaki oli teoriassa tuttu, mutta käytännön kokemusta minulla ei levytyssopimuksista ollut.

Tuona kesänä sain eteeni ensimmäiset levytyssopimukset. Osa oli jo allekirjoitettuja, ja tiedustelija halusi tietää, miksi rojalattia ei albumimyynnistä ollut kertynyt. Osa oli sopimusehdotuksia, joihin toivottiin lakimiehen kommentteja. Yhteistä sopimuksille oli se, että rojaltiprosentit olivat pieniä ja rojaltiin kohdistui melkein aina useita vähennys-, puolitus-, piilotus- ynnä muita ehtoja. Pahimmillaan sopimus kirjasi, ettei artisti saisi rojaltaaan, ennen kuin hänen osuudestaan olisi vähennetty kaikki albumin valmistamis- ja markkinointikulut. Joissain sopimuksissa asia todettiin konkreettisesti: artistin rojalista vähennettäviä kuluja olisivat muun muassa ruokatarjoilut studiomuusikoille studiopäivien aikana. Söivät muusikot studiossa sitten kokolihaa

tai eivät, artistit jäivät tällaisten vähennysehtojen jälkeen käytännössä ilman rojaltaa.

Myöhempi työkokemukseni on vahvistanut lähes kymmenen vuotta sitten syntyneitä käsityksiä. Levytyssopimusten rojalattiehdot vaikuttavat artistin kannalta usein kohtuuttomilta. Artisti luovuttaa levy-yhtiölle sekä tekijänoikeutensa että työpanoksensa usein käytännössä korvauksetta. Mahdoll-

"KANSIVÄHENNYS 25 PROSENTTIA (CD JA UUSI TEKNOLOGIA) JA 15 PROSENTTIA (MC)."

linen korvaus kertyy vasta levymyynnin rojalteina, eikä rojaltiennakkoa useinkaan makseta. Jo alun perin minimaalista rojaltaa ei vähennysehtojen takia välttämättä edes kerry maksettavaksi. Erityisen huono on aloittelevien artistien tilanne, kun neuvotteluasema on vielä heikko. Aloittelijana allekirjoitettu sopimus voi kaiken lisäksi olla pitkäkestoinen. Tällöin huonot sopimusehdot sitovat artistia vielä silloinkin,

kun neuvotteluasema olisi urakehityksen myötä parantunut.

Heikomman suojaaminen

Sopimusjärjestelmämme rakentuu useiden tärkeiden periaatteiden varaan. Sopimusvapauden periaatteen mukaan yksilöllä on valta itse päättää etujensa mukaisista oikeustoimista, sopimuksista. Puhtaimmillaan sopimusvapaus ilmentää idealismia ja lähtee siitä olettamasta, että kaikki yksilöt ovat keskenään tasavertaisia ja kykenevät itse parhaiten huolehtimaan omista eduistaan.

”ROJALTEJA ALETAAN MAKSAA SEN JÄLKEEN, KUN YHTIÖN NETTOMYYNTITULOT YLITTÄVÄT ÄÄNITTEEN LASKENNALLISET TUOTANTO-, MÄRKKINOINTI- JA JÄKELUKUSTANNUKSET, JOISTA ON VÄHENNETTY MAHDOLLISET TUOTANTO- TAI MUUT TUET.”

Sopimusvapauden periaatteen rinnalla kulkee tiiviisti sopimusten sitovuuden periaate. Vapaiden yksilöiden vapaan tahdonmuodostuksen tuloksena syntynyt sopimus sitoo sen osapuolia. Sopimusvelvollisuudet voidaan viime kädessä panna täytäntöön jopa tuomioistuineläytöksen avulla. Ilman sopimusten sitovuuden lähtökohtaa sopimusjärjestelmällä ei olisi käytännön merkitystä.

Käytännössä sopimuksen osapuolet eivät aina ole yhtä ”sopimusvapaita” neuvottelemaan oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan. Toisen osapuolen päätöksiä voi ohjata käytännön pakko, jota toisen osapuolen on helppo käyttää hyväksi. Tähän liittyvä tärkeä sopimusperiaate on lojaliteettiperiaate.

Sopimus ilmentää osapuolten yhteistointimintaa tietyn yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi. Sopimuksen toisen osapuolen oletetaan omassa toiminnassaan ottavan myös sopimuskumppaninsa etu huomioon. Jos sopimukseen liittyy esimerkiksi vakioehtoja, jotka rajoittavat toisen osapuolen tosiasiallista sopimusvapautta, toisen osapuolen lojaliteettivelvoite korostuu. Heikomman osapuolen asemaa ei saa käyttää hyväksi.

Heikomman osapuolen suojaaminen ja eriarvoisuuden vähentäminen ovat yhteiskuntamme tärkeitä tehtäviä. Niitä täyttämään on merkittäväksi sopimusperiaatteeksi nostettu kohtuusperiaate. Kohtuusperiaatteen ajatuksen mukaan sopimusvapautta on käytettävä siten, ettei samalla kavenneta toisen osapuolen sopimusvapautta. Lainsäädännön tulee vaikuttaa siihen, ettei yksittäisen sopimuksen tasapaino vääristy kohtuuttomasti.

Sopimustilanteessa heikompana osapuolena on yleisesti pidetty sitä, jonka neuvotteluasemaa vaikeuttaa taloudellinen riippuvuusuhde sopimuksen toisesta osapuolesta. Esimerkiksi työsopimuslaki ja

tekijänoikeuslaki ilmentävät heikomman osapuolen suojaamista. Lait turvaavat työntekijöille ja luoville henkilöille tietyt vähimmäisoikeudet.

Sopimusten sovittelu

Kohtuusperiaatteen ja heikomman osapuolen suojan toteutumiseksi oikeusjärjestelmämme sisältää yleisen sovittelulausekkeen. Sellainen sopimusehto, joka on kokonaisuutena arvostellen kohtuuton tai jonka soveltaminen johtaisi kohtuuttomuuteen, voidaan tuomioistuimessa määrätä ”soviteltavaksi”. Sovittelussa sopimusehtoa kohtuullistetaan. Ehto voidaan tuomioistuimen päätöksellä myös jättää kokonaan ottamatta huomioon sopimuksessa. Sopimusten sitovuuden periaate ei siis koske kohtuuttomia sopimusehtoja.

Se, mitä kohtuuttomalla sopimusehdolla tarkoitetaan, selviää tapauskohtaisen harkinnan kautta. Yksiselitteistä vastausta asiaan ei ole olemassa. Yleisesti voidaan sanoa, että ollakseen kohtuullinen sopimuksen on oltava kokonaisuudessaan tasapainoinen. Soviteltavassa sopimuksessa osapuolten oikeudet ja velvollisuudet ovat keskenään epätasapainossa.

Sovitteluharkinta on kokonaiharkintaa. Tutkittaviksi tulevat sopimuksen alkuperäinen – siis sopimuksen tekohetkellä vallitseva – kohtuuttomuus ja sopimuksen jälkiperäinen, olosuhteiden muutoksesta aiheutunut kohtuuttomuus. Molemmat voivat ilmetä sekä sopimuksen sisällössä että sopimuksen ulkopuolisissa seikoissa, kuten osapuolten asemassa.

Sopimusten sovittelu koskee pääsääntöisesti kaikkia sopimuksia. Esimerkiksi tekijänoikeuslainsäädäntö on todettu, että tekijänoikeussopimuksen kohtuuttoman ehdon sovitteluun sovelletaan yleistä sovittelusäännöstöä.

Teoria käytännössä

Aloittelevan artistin ja monikansallisen levy-yhtiön välinen sopimusneuvottelu on jo lähtökohdiltaan hyvin epätasapainoinen. Lopputuloksena on sopimus, jossa artistin eduksi ja oikeudeksi jää lähinnä se, että hän saa yhtiön julkaisemaan äänitteensä tai ainakin lupaamaan option käyttämisen harkitsemista. Rahallisesta korvauksesta aloitteleva artisti ei useinkaan pääse osalliseksi.

Sopimuksia ei oteta sovitteluharkintaan automaattisesti. Sopimusehdon sovitteleminen edellyttää viime kädessä sitä, että toinen sopimuksen osapuoli vaatii sovitte- luu oikeudenkäynnissä. Levytyssopimusten sovittelusta ei ole oikeustapauksia. Kukaan artisti ei ole vaatinut rojaltil- tai muiden sopimusehtojen kohtuullistamista tuomioistuimessa. Kokemukseni mukaan synnä ennakkotapausten puutteeseen ei ole se, että sopimukset olisivat kerta kaikkiaan niin

KIMMO TÄHTINEN

Lottaliina Lehtisen lisensiaatintutkimus *Artisti maksaa kiltisti. Levytyssopimusten rojaltiliehtot ja kohtuullisuus Suomen ja Saksan tekijänoikeuslainsäädäntöjen valossa* hyväksyttiin Turun yliopiston oikeustieteellisessä tiedekunnassa marraskuun 28. päivänä. Tutkimus julkaistaan yliopiston julkaisusarjassa ensi vuoden alussa.

kohtuullisia, ettei mitään soviteltavaa ole. Nähdäkseni syyt ovat henkilökohtaisia ja liittyvät heikommasta neuvotteluasemasta johtuvaan asenteeseen.

Suomalaisessa oikeuskirjallisuudessa professori Erkki Aurejärvi totesi jo 1970-luvulla: ”Samat syyt, jotka antavat vahvemmalle sopimuskumppanille mahdollisuuden kohtuuttomien sopimusehtojen saneluun, estä-

”ARTISTI LUOVUTTAÄ YHTIÖLLE YKSINOIKEUDEN KAIKKIIN SIIRRETTÄVISSÄ OLEVIIN, NYKYISIIN JA TULEVIIN LUOVUTUKSEN KOHTEITA KOSKEVIIN LÄHI- JA MUIHIN VASTAAVIIN OIKEUKSIIN SEKÄ KAIKKI NIIDEN MAHDOLLISET PIDENNYKSET JA LAAJENNUKSET.”

vät heikompa puolta ryhtymästä ehtojen oikaisemiseen.” Heikompi osapuoli ei toisen sanoen uskalla ajaa asiaansa oikeudessa. Juuri tästä lienee kyse levytyssopimusten sovitteluratkaisujen puuttumisissa.

Levytyssopimuksen ”saaminen” on aloittelevalla artistille unelmien täyty-

Esimerkki 1

Artisti saa jokaisesta myydystä äänitteestä rojalta seuraavasti:

0 %	0 – 4 999 myytyä äänitettä
10 %	5 000 – 9 999 myytyä äänitettä
12 %	10 000 – 19 999 myytyä äänitettä
15 %	vähintään 20 000 myytyä äänitettä.

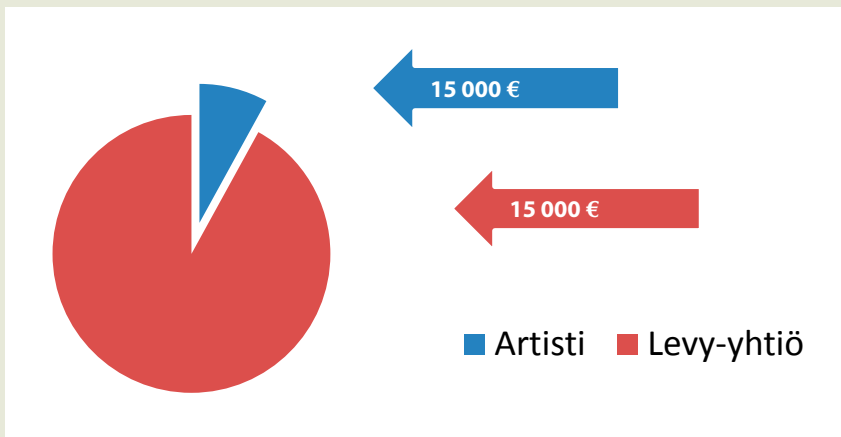
Laskuesimerkki: Äänitteen *break even* -raja (kohta, jossa kulut on maksettu, mutta tuottoa ei ole vielä syntynyt) on sopimusehdossa määritelty 5 000 kappaaleen äänitemyynnin kohdalle. Jos äänitettä myydään vaikkapa 4 500 kappaletta, ei artisti saa myynnistä ollenkaan rojalta. Äänitemyynti on tuolloin tuottanut PPD-tuloa 54 000 euroa (olettaen, että PPD on 12 euroa).

Esimerkki 2

Mikäli yhtiö päättää maksaa artistille kiertuerahoitusta, 50 % tästä on vähennyskelpoista artistin rojalteista tai mistä tahansa muista artistille maksettavista tuloista. Sama pätee tilanteeseen, jossa osapuolet ovat päättäneet valmistaa musiikkivideon. Oikeudet kyseenomaiseen tallenteeseen jäävät yksinoikeudella yhtiölle.

Laskuesimerkki: Levy-yhtiö järjestää artistille esiintymiskierrukseen äänitteen markkinoinniseksi. Yhtiö rahoittaa kierruutta 10 000 eurolla ja valmistaa musiikkivideon, jonka kustannukset ovat 20 000 euroa. Artistin rojalista peritään sopimuksen perusteella takaisin yhteensä 15 000 euroa.

Jos artistin rojalta on kahdeksan prosenttia, näytävät artistin ja levy-yhtiön PPD-tulosta laskettuihin osuuksiin kohdistuvat vähennykset käytännössä tältä:

Jos äänitteen PPD-hinta on 12 euroa, on äänitettä myytävä 15 625 kappaletta ennen kuin artistille aletaan maksaa rojalta $[15\,000 \div (12 \times 0,08)]$. Jos osa rojalista kertyy ulkomaan viennistä tai kerhomyyntin kautta ja rojalta on levytyssopimuksen mukaan tällaisen myynnin osalta esimerkiksi puolet alkuperäisestä, kulujen kattaminen edellyttää suurempaa myyntimäärää.

Kun äänitettä on myyty 15 625 kappaletta, se on tuottanut PPD-tuloa 187 500 euroa ja artistille rojalituloa 0 euroa. Musiikkivideon tuottaja- ja muut oikeudet jäävät sopimuksen mukaan yksinoikeudella yhtiölle, vaikka artisti on maksanut puolet tuotantokustannuksista.

mys. Sopimusehtojen sisältö on ainakin alkuvaiheessa sivuseikka. Vaikka lakimies olisi antanut sopimusehdotukseen tiukkasävyiset parannusehdotukset, voi yhtiön vastauskin olla tiukka: "Ota tai jätä." Moni ottaa. Jälkikäteen ei haluta kyseenalaistaa levy-yhtiön luottamusta tai omaa mainetta. Oman nimen allekirjoittamista pidetään "omana mokana", jonka seurauksista on vastattava. Levytyssopimus voi poikia keikkoja, joten sen sisältöä pidetään muutenkin toisarvoisena. Ajatusta helpottaa tieto siitä, että kaikkien muidenkin sopimukset ovat samanlaisia, eikä parempia ehtoja ole saatavilla. Ja niin edelleen, ja niin edelleen.

Levytyssopimusesimerkkejä

Lisensiaatintutkimukseni on tehty silmällä pitäen aloittelevien artistien ja Suomessa toimivien levy-yhtiöiden välisiä perinteisiä levytyssopimuksia. Sopimuksen perusteella levy-yhtiö tuottaa artistin äänitteen ja vastaa sekä äänitteen valmistamisesta että sen markkinoinnista. Tutkimus sisältää useita esimerkkejä levytyssopimusten rojalteiedoista. Esimerkit konkretisoivat levytyssopimusten rojaltehtojen sisältöä ja merkitystä artistin kannalta. Tutkimukseen on poimittu esimerkkejä, jotka mielestäni johtavat sopimuksen kohtuuttomuuteen. Esimerkeistä ei luonnollisestikaan käy ilmi, minkä yhtiön tai kenen artistin sopimuksesta on kyse.

Levytyssopimuksen perusteella yhtiö maksaa artistille rojalta esimerkiksi kahdeksan prosenttia äänitteen PPD-hinnasta laskettuna (PPD = äänitteen arvonlisäveroton tukkuhinta, Published Price to Dealer). Ellei sopimuksella ole muuta sovittu, alkaa artistin rojalta tällaisen ehdon perusteella kertyä ensimmäisestä myydystä äänitteestä lähtien. Täyshintaisen äänitteen PPD-hinta on 12 euron luokkaa. Artisti saa siis jokaisesta myytyä levyä kohti rojalta noin 0,96 euroa $(12 \times 0,08)$. Jos artisti on vaikkapa nelihenkinen yhtye, jakavat yhtyeen jäsenet kyseisen rojalтин keskenään.

Artistille maksettava rojalta on yleensä jo lähtökohdiltaan hyvin pieni. Tätä perustellaan levy-yhtiön taloudellisella riskillä. Usein levy-yhtiön taloudellista riskiä on kuitenkin sopimuksessa siirretty artistille myös erilaisten rojaltiin kohdistuvien vähennysehtojen kautta (ks. esimerkit viereisessä laatikossa).

Oikeudenmukaisuuden puolesta

Perinteinen levytyssopimus on juridiselta luonteeltaan tekijänoikeussopimus. Artisti luovuttaa levy-yhtiölle tietyt esittävän taiteilijan yksinoikeudet, jotka ovat tarpeen, jotta yhtiö voi valmistaa ja markkinoida artistin äänitteitä. Ilman tekijänoikeussuojaa kuka tahansa voisi valmistaa kaupallisesti julkaitavan äänitteen vaikkapa artistin keikalta kysymättä artistilta tähän lupaa.

Joidenkin yksinoikeuksien luovuttamis-

”YHTIÖLLÄ ON OIKEUS VÄHENTÄÄ MYYTYJEN ÄÄNITTEIDEN KOKONAISMÄÄRÄSTÄ VIISI PROSENTTIA PALAUTETTUIEN JA VIRHEELLISTEN ÄÄNITTEIDEN OSUUTENA.”

ehtoista sovitaan ”kollektiivisesti”. Täten Gramex ja Teosto hallinnoivat tietyt yksinoikeuksia esittävien taiteilijoiden ja tekijöiden puolesta. Oikeudenluovutuksen vähimmäisehdot on myös voitu sopia työehtosopimuksella, kuten Muusikkojen liiton ja YLEN välisellä niin sanotulla keikkasopimuksella.

Levytyssopimuksella sovitaan sellaisien oikeuksien luovuttamisesta, joita tekijänoikeusjärjestöt eivät hallinnoi. Levytyssopimuksen ehtoista ei myöskään ole työehtosopimusta tai vastaavaa vähimmäiskorvausmallia. Artisti neuvottelee oikeuksistaan itsenäisesti.

Tekijänoikeuslakimme ei sisällä sääntöjä siitä, millainen tekijänoikeuden luovutus sopimus on kohtuullinen. Laissa on ainoastaan viitattu edellä kerrottuun sovittelumenettelyyn. Tutkimukseni pääväite onkin, ettei tekijänoikeuslakimme onnistu käytännössä turvaamaan heikomman osapuolen asemaa levytyssopimuksia neuvoteltaessa. Yleinen sovittelusääntely ei ole riittävä keino estää kohtuuttomien sopimusehtojen syntyminen. Lakiin on lisättävä sopimusten kohtuullisuutta koskevaa erityissääntelyä. Artistien lisäksi erityissääntely suojaisi kaikkia muitakin tekijöitä ja taiteilijoita heidän neuvotellessaan tekijänoikeuksistaan itsenäisesti.

Saksan malli

Saksan tekijänoikeuslakia muutettiin vuonna 2002. Uuden lain tarkoituksena oli vahvistaa tekijänoikeussopimusten heikomman osapuolen neuvotteluasemaa. Lakiin on nyt kirjattu, että kun tekijä tai taiteilija siirtää tekijänoikeuksiaan sopimuksella, hänelle on maksettava oikeudenluovutuksesta kohtuullinen korvaus. Edellytettävän kohtuullisen korvauksen konkreettinen määrä ilmenee tapauskohtaisesti joko työehtosopimuksesta tai alaa edustavien osapuolten (esimerkiksi ammattiliittojen) vahvistamista ”korvausstandardeista”.

Tekijänoikeuslaki lähtee Saksassa siitä olettamasta, että alan edustajat vahvistavat kohtuullisen korvauksen vähimmäistason yhdessä. Kun korvaustason kohtuullisuudesta on kollektiivisesti sovittu, jokaisen yksittäisen sopimuksen tulee olla vähintään standardin mukainen. Menettely muistuttaa siis sitovuudeltaan yleissitovaa työehtosopimusta. Siinä tapauksessa, ettei työehtosopimusta saati korvausstandardia ole olemassa, on tuomioistuimen määriteltävä kohtuullisen korvauksen taso tapauskohtaisesti harkiten.

Saksan tekijänoikeuslain sisältö on selkeä: tekijänoikeuden luovuttajalle on maksettava luovutuksesta kohtuullinen korvaus. Niin kutsutun bestseller-pykälän mukaan

korvauksen määrää voidaan sopimuksen tekemisen jälkeen kohtuullistaa uudelleen, mikäli tekijänoikeuden käyttämisestä saata-va tuotto ja hyöty nousevat huomattavasti.

Lain soveltamisesta on olemassa jonkin verran oikeuskäytäntöä, vaikka korkeimman oikeusistuimen ennakkopäätös toistaiseksi puuttuu. Alioikeudet ja toisen asteen oikeusistuimet ovat tuominneet melko samansuuntaisesti.

Tuomiot ovat koskeneet kirjallisuuden kääntäjiä. Kääntäjille ei ole ollut olemassa yhteisesti vahvistettua korvausstandardia. Kohtuullinen korvaus on vahvistettu tuomioistuimen harkinnalla. Korvausharkinnassa tuomioistuimet ovat todenneet, että maksettava korvaus on kohtuullinen vain, jos molempien sopimusosapuolten etu on otettu korvausta sovittaessa huomioon. Tuomioissa kohtuullinen rojaltili on ollut sellainen, joka maksetaan ensimmäisestä myydystä teoskappaleesta lähtien. Tuotannon kustannuksia ei ole saanut vähentää kääntäjälle maksettavasta korvauksesta. Joissain tuomioissa on katsottu, että kääntäjälle on ollut kohtuullista lisäksi maksaa työpalkkio, jota ei ole saanut vähentää myöhemmin kertyvästä rojaltilista.

Kaunokirjallisuuden kirjailijoille on Saksassa vahvistettu yhteinen korvausstandardi. Myös sen mukaan kohtuullinen korvaus on myyntiin perustuva rojaltili, joka kertyy ensimmäisestä myydystä teoskappaleesta lähtien. Lisäksi kirjailijalle on pääsääntöisesti maksettava rojaltiliennakko.

Lakiuudistusta kohti

Saksan voimassa olevan tekijänoikeuslain perusteella Suomessa tehdyt levytyssopimukset eivät ole kohtuullisia, mikäli niiden rojaltiliehtot ovat edellä esitettyjen esimerk-

”TV-MAINOSTETUISTA ÄÄNITTEISTÄ MAKSETTAVA ROJALTI ON VIISIKYMMENTÄ (50) PROSENTTIA EDELLÄ SOVITUISTA ROJALTEISTA. MYYNTIPERIODI, JONKA AIKANA TÄTÄ ROJALTIÄ SOVELLETAAN ÄLKÄÄ (1) KUUKAUSI ENNEN TV-KAMPANJAKUUKAUDEN ALKUA JA PÄÄTTY (1) KUUKAUSI TV-KAMPANJAKUUKAUDEN PÄÄTTYMISEN JÄLKEEN.”

kien mukaisia. Artistille ei sopimusten perusteella makseta kohtuullista korvausta oikeuksien luovuttamisesta. Erityissääntelyn puuttuessa sopimusehtojen korjaaminen edellyttäisi Suomessa kuitenkin lähtökohdaisesti sovitteluharkintaa, jonka vaatimiseen mukaan artisti ei toistaiseksi ole ryhtynyt.

Levy-yhtiöt ovat alkaneet kiinnostua myös muista artistin toimintaan liittyvistä tuloista. Yhtiöt ovat laajentaneet toimintaansa perustamalla äänitetuotannon rinnalle ohjelmatoimistoja, agentuureja ja jopa ma-

Lisensiaatintutkimuksen sisältö 60 sekunnissa

Levytyssopimuksen osapuolet ovat esittävä taiteilija ja levy-yhtiö. Taiteilija on sopimuksen heikompi osapuoli. Etenkin uraansa aloittelevan taiteilijan neuvotteluasema on huono. Levy-yhtiön sopimustarjous voi sisältää useita ehtoja, joilla levy-yhtiön taloudellista riskiä siirretään taiteilijalle. Aloitteleva muusikko tai laulaja ei pysty näitä ehtoja neuvottelemalla sopimuksesta poistamaan. Taiteilijalle ei sopimuksella taata kohtuullista korvausta oikeuksien luovuttamisesta eikä äänitteen valmistamiseen panostetusta työstä. Koska tekijänoikeuksien korvaukseton kokonaisluovutus on Suomen tekijänoikeuslain mukaan mahdollinen, ei lakimme kautta pystytä konkreettisesti suojaamaan taiteilijaa neuvottelutilanteessa. Suomen tekijänoikeuslakia on muutettava siten, että taiteilijalle taataan kohtuullinen korvaus tekijänoikeuksien luovuttamisesta. Muutoksen malliksi sopii Saksassa vuonna 2002 voimaan tullut tekijänoikeuslain muutos.

nageripalveluja välittäviä yksiköitä. Näiden monialayhtiöiden tarkoituksena on linkittää yhä suurempi osa artistin toiminnasta – ja tuloista – saman katon alle. Levy-yhtiöt ovat tottuneet sanelemaan yhteistyönsä ehdot tiukoilla levytyssopimuskirjauksilla. Toimialan laajentuminen muille artistin toimeentuloa kerryttävälle alueelle voi pahimmillaan heikentää artistin taloudellista asemaa entisestään.

Lisensiaatintutkimukseni otsikko viittaa vuosia sitten televisiossa pyörineeseen sketsisarjaan, jonka eräät hahmot jäivät erityisesti suomalaisten mieleen. Kyseessä olivat huono-onniset artistit, jotka kerta toisensa jälkeen saivat kokea, että musiikkialan lainalaisuutena on kirjoittamaton sääntö ”artisti maksaa”. Vaikka hyväuskoiset artistit ovat helppo sketsien kohde, ovat he myös kansallisen kulttuurimme selkäranka. Laadukkaasta taiteesta ei milloinkaan saa tulla itsestäänselvyys, vaan sen tekemistä pitää kaikin tavoin tukea.

Vaikka intohimoisesti työhönsä suhtautuvia, palkatta työskentelemään valmiita muusikkoja, laulajia ja muita taiteilijoita tulee varmasti olemaan aina, ammattimainen työn tekeminen vaatii viime kädessä ammattimaiset puitteet ja toimeentulon edellytykset. Lainsäätäjän tehtävänä on turvata nämä toimintaedellytykset kaikilla luovan työn aloilla. Toivottavasti tutkimukseni toimii lainsäädännön uudistustyön perustana. ■